

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

7 Vtrùm contractus per se inualidi confirmentur iuramento.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

quia non audet contradicere marito, timens iurgia & austerum conuictum; posse illam reuocare consensum, & eos qui inde aliquid acceperunt, ad restitutionem teneri. Patet ex iisdem Auctoribus. Ratio est, quia iniuriam patitur, dum eius libertas sic impeditur, & cogitur.

Preces importuna.

Tertio, Ea quæ per preces importunas ab aliquo obtenta sunt, voluntate illius repugnante, & solum ad repellendam molestiam illam concedente, restituenda esse. Siluester supra, dicto nono. Nauarr. cap. 16. num. 7. Thomas Sanchez libro 4. de Matrimonio disput. 10. ubi citat plurimos Auctores pro hac sententia. Ratio est, quia iniuriam facit, qui tali modo aliquem affligit. Preces enim importune dicuntur, quibus aliquis vehementer & crebro urget, cum ingenti molestia eius qui rogatur. Si ergo hic, ut illam molestiam depellat, & ille finem vexandi faciat, consentiat; consensus iste per iniuriam videtur elicitus, ac proinde reuocari potest.

Duplex limitatio.

Hoc tamen dupliciter sentio limitandum. Primo, Ut is, qui huiusmodi precibus urgetur, non possit illam importunitatem alia ratione, minore incommodo repellere. si enim possit facile aliter repellere, non videretur concessisse inuitus, nec per iniuriam quasi coactus. ut cum officia vel beneficia aliquando à Principibus vel Prælatibus improba sollicitatione obtinentur. non enim omnino inuiti concedunt, (quia si vellent, facile petentes coërcerent) sed ex parte tantum. nec volunt videri coacti. Secundo, Ut is, à quo sic extortum est, maneat inuitus, & putetur cupere ut fiat restitutio. multi enim etsi inuiti concedant, ubi tamen semel concessere, vel non cupiunt fieri restitutionem, vel facultatem condonant. Ad rationem ex iure allatam

49

Leges solum denegant actionem.

Resp. Illis legibus non approbati contractus metu leui inuitos, nec vllum robur illis dari; sed solum actionem in foro externo denegari ad eos rescindendos, idque merito. Primo, ne licet in immentum exerceant; facile enim talis metus incidere & probari potest. ob quam causam non conceditur actio ex dolo, nisi dederit causam contractui, vel nisi deceptus sit vltra dimidium iusti pretij. Secundo, quia quando metus leuis est, non præsumitur causa actus, sed liber consensus. Si quis tamen enormiter læsus esset, posset officium Iudicis implorare, etiam si metus grauis non fuerit.

D V B I T A T I O VII.

Vtrum contractus per se inualidi confirmantur iuramento.

Hæc quæstio est valde perplexa apud Iureconsultos; de qua tractat fuse Couarruias in cap. Quamuis pactum, p. 2.

50 Quid sit iuramentum esse validum.

Notandum est, non esse idem, iuramentum esse validum, & iuramentum confirmare contractum: sed habent se vt magis & minus commune. Iuramentum enim validum dicitur, quandocumque est seruandum ob honorem diuini Numinis, etiam si ei, in cuius fauorem fit, nullum ius per illud acquiritur. Confirmat contractum, quando non solum seruandum est, sed etiam alteri, in cuius fauorem fit, ius tribuit, & contractum in sua specie validum efficit. Hinc fit, vt etiam si iura-

Quando confirmatio contractum.

mentum relaxetur, maneat tamen obligatio iustitiæ ex contractu, quæ transit ad heredes; sicut & ius alterius ad heredes transmittitur. Panorm. c. Cum contingat, num. 8. de Iure iurando.

Nunc duo nobis potissimum sunt explicanda; prius est, quando iuramentum appositum contractui censetur validum, quando non; alterum est, quando confirmet contractum, quando non.

Quod ad prius attinet, vt sciamus quando iuramentum est validum, quando non; Notandæ sunt duæ regulæ.

Quando sit validum. 1. Regula.

Prima est, Quando id, quod iuramento alicui promittitur; sine vlllo promittentis peccato seruari potest, iuramentum ordinariè est validum & seruandum. intellige, si ille, in cuius fauorem factum est, illud seruari velit, & aliàs legitime non relaxetur.

2. Regula.

Secunda est, Quando id quod promittitur, sine peccato promittentis seruari nequit, iuramentum est inualidum & irritum. vtraque apertè colligitur cap. Cum contingat, de Iure iurand. ubi dicitur, seruari debere huiusmodi iuramenta, (quæ fiunt super contractu Iure ciuili non obligante) sine vi & dolo sponte præstita; cum in alterius præiudicium non redundent, nec obseruata vergant in dispendium salutis æternæ. Idem habetur cap. 2. de pactis, in 6. Vnde à contrario sensu colligitur, non esse seruanda, si obseruatio vergat in dispendium salutis. vergit autem, si est peccatum mortiferum, aut veniale. Idem colligitur ex illa regula Iuris, Non est obligatorium iuramentum, contra bonos mores præstitum. Quod intellige de bonis moribus naturalibus; vnde homo dicitur bonus, & quorum contrarium est peccatum; non de ciuilibus, quos tantum expedit esse in Republica, vt bene sit ordinata politice. Ratio prioris regulæ est; quia honor & reuerentia diuinæ maiestatis (quam iuramento in testem adduximus) postulat, vt efficiamus verum esse, quod promisimus; (si modò id licitè fieri potest) ne illam testem falsi faciamus. Posterioris ratio est; quia nemo obligari potest ad peccatum; id enim contradictionem implicat.

Contra bonos mores.

Petes, Quid si vi vel alia iniuria extortum sit?

51

Resp. breuiter (nam plura de hac re dicenda infra cap. 42. dub. 6. & 7.) Si dolo extortum sit, ita vt dolus dederit causam contractui cui iuramentum apponitur, communis sententia DD. est esse inualidum, nec egere relaxatione. Ratio est; quia iuramentum non confirmat incognita, sed solum ea quæ cognoscuntur. cadit enim super actum prout apprehenditur. vnde iurans non tenetur, nisi prout bona fide apprehendit. Confirm. Primo, quia iuramentum non additur, vt non possit occurrere fraudi ignota, sed ne violet contractum spectatum prout bona fide est inuitus. Confirm. Secundo, quia omnis promissio standi contractui, vel non reuocandi (loquor de contractu qui natura sua est solubilis) habet ex vsu recepto & Iure gentium hanc tacitam conditionem, Nisi deprehendero me deceptum, vt supra cap. 5. num. 29. dictum est. semper enim excepta censetur iniuria ignota. quare eandem conditionem retinet iuramentum, cum sequatur naturam actus cui apponitur, vt infra num. 52. ostenditur. Idem dicendum quando error inuincibilis dedit causam contractui; quia hic etiam habet tacitam conditionem, vt supra ostensum. Vnde docent DD. iuramentum non obligari ad ea, quæ si cogitasset, exclusisset,

clusisset, aut nolisset comprehendere. ita Bartol. L. Si quis pro eo. num. 15. 7. de fideiussoribus, & Panormit. cap. Cùm contingat. 28. n. 3. de iureiur. ex Ioanne Andrea, &c.

Si vi seu metu extortum sit, etsi plurimi DD. putent esse inualidum, verius tamen est, validum esse, cùm plenus consensus adfuerit, nec habeat tacitam aliquam conditionem. Etsi enim alter nullum ius ex eo consequatur; tamen honor Dei postulat, vt seruetur quod promissum est, quando sine peccato seruari potest. Confirmatur ex cap. Debitorum. de iureiur. vbi dicitur, eum, qui iuramento promisit soluere vsuras, teneri. vide plura infra cap. 42. dub. 6. & 7. Potest tamen hoc euentu peti relaxatio iuramenti (quam Episcopus, vel alius habens priuilegium dispensandi in iuramentis absque præiudicio tertij, dare potest) & tunc non solui, vt patet d. cap. Debitorum, & cap. Si verò, de iureiur. ad quod insinuandum in d. cap. Cùm contingat, dicitur, *iuramenta sine vi & dolo sponte præstita esse seruanda*; quia si dolo præstita sint, non obligant: si vi aut metu, potest peti relaxatio: & tunc possunt non seruari. Si autem sine vi vel dolo, non potest; & ita *omnino seruanda sunt* (vt notanter dicitur d. cap. 2. de pactis) id est, ita vt non possit dari dispensatio. quod intellige, nisi culpa fuerit in promissario; ad hanc enim puniendam potest Superior iuramentum promissoris relaxare: item nisi præstitum ab impubere; tunc enim potest irritari. Potes etiam, quando vis vel dolus interuenit, satisfacere momentanea solutione. quandocumque enim habes ius repetendi, si iurasti soluere, teneris quidem soluere, vt impleas quod iurasti: sed potes mox repetere; quia ius repetendi habes, & contrarium iuramento non promissisti. Potes etiam ab Episcopo petere relaxationem vt non soluas; quia hoc non censetur in præiudicium tertij, dum est animus repetendi.

Quando inuocessit iniuria, potest peti relaxatio.

Memoria sua solutio.

52 Iuramentum irritum de re permissa.

Iuramentum sequitur naturam actus.

Dixi in 1. regula, *Ordinarie*, quia excipiuntur aliquot casus, quibus iuramentum de re alioquin licita non obligat. Primus est, Quando ius irritum reddit non solum contractum, sed etiam iuramentum appositum. sicut Concilium Trident. sess. 25. cap. 16. de regular. irritam reddit omnem renuntiationem & dispositionem Nouitij, etiam iuratam; nisi facta sit cum licentia Episcopi, vel eius Vicarij, intra duos menses proximos ante professionem: & statuit, vt etiam tunc non possit effectum sortiri, nisi secuta professione. Secundus est, Quando iuramentum factum est in fauorem tertij, sed nemo acceptauit, vel saltem non validè acceptauit, nec aliàs factum est in modum voti. Ratio est, quia iuramentum sequitur naturam & qualitatem actus, super quem cadit; vt communi consensu Doctores docent. *Accessorium enim sequitur naturam principalis.* & colligitur apertè L. vlt. C. de non numerata pecunia. ibi Bartol. num. 1. & alij. Hinc fit, vt quando actus aliquis, vel ex iuris dispositione, vel ex recepta consuetudine, vel ex agentis intentione, tacitam aliquam conditionem includit; eandem quoque includat iuramentum actui appositum; nisi agens contrarium intendat. Itaque cùm promissio facta absenti non obliget, nisi ab ipso vel ab alio eius nomine validè acceptetur, & sub hac conditione semper fieri censetur; etiam iuramentum huic promissioni appositum non obligabit ante accep-

tionem; nam eandem conditionem includit. quare reuocari pro arbitrio poterit, ne acceptetur. Ita tradunt multi Doctores, quos refert & sequitur Sancius lib. 1. de Matrimon. disputat. 7. num. 24.

Dices, Deus acceptauit iuramentum: ergo non potest reuocari.

Resp. Negando antecedens. Deus enim iuramentum promissorium, factum in fauorem hominis, non acceptat, nisi quatenus homo illud acceptat. vnde etiam remittente homine, remittit Deus: quia hoc iuramentum hanc tacitam conditionem includit, *Si acceptetur, Si non remittatur, &c.* Dixi, *nec aliàs factum sit in modum voti*, quia tunc obligat instar voti, etiam si ab homine promissio non acceptetur: acceptatur enim à Deo; vt si iures te non lusurum alicui, aut ingressurum Religionem, &c. tunc enim promissio censetur dirigi in Deum, & præterea confirmari iuramento: vnde est votum iuramento confirmatum.

Idem dico, etiam si tale iuramentum non accipiatur vt promissorium, seu vt propriè vim habens voti; sed vt assertorium de bono opere faciendo, vel malo vitando. Etsi enim tali ratione non intendat homo alicui quidquam promittere, intendit tamen se in bono proposito firmare, quod propositum Deus acceptat, & cupit impleri. quare cùm non desit vlla conditio tacita necessaria ad obligandum, implendum est, ne Deum facias testem falsi. Secus, si quid adia phorum, vel quod maius bonum impediatur, iuraueris; quia tale propositum Deus non acceptat. Vnde deest conditio necessaria, nimirum, Si Deo gratum est.

Tertiò excipiuntur omnes illi casus à plerisque DD. in quibus actus aliquis prohibetur, seu irritus decernitur principaliter ob fauorem publicum: de quibus infra num. 55.

Ex prædictis regulis sequitur Primò, Inualidum esse iuramentum Clerici, quo renuntiat priuilegio fori, promittens se compariturum coram Iudice seculari. Ratio est, quia sine peccato id exequi non potest; cùm sit illi prohibitum, vt apertè habetur cap. Si diligenti, de foro competent. Secundò, Inualidum esse iuramentum, quo vir iurat vxori, se non accusaturum illam de vilo crimine: quia fieri potest vt teneatur illam accusare. vnde cap. Quemadmodum, de iureiurando dicitur, tale iuramentum esse *temerarium*; nempe quia iuratur id, in quo potest esse peccatum.

Potes, An iuramentum hoc valeat, saltem quantum diu non committitur crimen, in quo teneatur accusare?

Videri possit valere, quia obligatio videtur diuina. non enim solum intendit se obligare ad celanda ea quæ sunt contra bonum publicum, sed etiam ea quæ ipsam priuatum lædunt. vnde et si respectu illorum non possit se validè obligare, tamen obligatio manebit valida, quatenus se extendit ad ea quæ sileri possunt. Sicut si Titius iurauit seruare secretum in omnibus quæ illi dices; etsi non teneatur seruare in his quæ vergunt in damnum publicum, vel tertij, in aliis tamen tenetur; quia obligatio est diuina, & vtile non debet per inutile vitari.

Resp. Fateor obligationem esse diuina, nisi ipse intenderit se tantum obligare ad omnia coniunctim, ita vt si non teneatur, vel non posset omnia celare,

53 Quemodo Deus acceptat iuramentum.

54 Consecratio duo. Priuilegij fori renuntiatio facta à Clerico. Iuramentum de non accusando.

relare, nollet obligari ad singula seorsim, tamen ex alio capite videtur irritum hoc iuramentum, si intelligatur de crimine committendo; nimirum quia tali promissione inuitatur continx ad peccandum, & remittitur dolus futurus, contra L. Si vnus. 27. §. Illud, & §. Pacta 7. de pactis. Vnde est peccatum, tale quid promittere, & promissionem non rescindere. quare non potest iuramentum accedens esse validum. Secus si agatur de crimine iam commissio, aut de accusatione ciuili ad diuortium. Vide Panormit. in cap. Quemadmodum. 28. de iureiur. n. 14. vbi fusc hanc distinctionem tractat. Tertiò, Quotiescumque Ius prohibet aliquem actum tamquam illicitum, eumque punit, iuramentum de eo faciendo appositum est irritum; vt cum prohibetur exportatio frumenti, vel auri, &c. tum quia hæc censentur illicita saltem ciuilitè: tum quia sunt prohibita immediatè propter bonum publicum, tum quia nullum vinculum priuatum potest hominem obligare contra legem publicam, etiamsi illa lex non obligaret nisi ad pœnam. Ob eandem causam quidam volunt irritum esse iuramentum prodigi, cui interdicta est bonorum administratio, quo ille confirmat aliquem contractum. ita Bartolus in L. Is cui bonis. 6. n. 7. 7. de verb. obligat. vbi pro hac sententia citat Iacobum de Arena, & quemdam magnum Canonistam & in Addit. citatur Angelus, Baldus, Ancharanus, &c. Alij dicunt esse irritum, quia præsumitur carere iudicio, ita Couarru. in cap. Quamuis pactum. p. 2. §. 3. n. 11. quam rationem etiam adfert Bartolus & alij. Verius tamen credo, etsi hoc iuramentum non confirmet contractum, non esse irritum. Ratio est, quia non prohibetur ei administratio ob fauorem publicum, vel tamquam illicita, sed ob priuatum: at quando lex aliquid decernit irritum ob priuatum commodum, non inducit obligationem peccati, etiamsi vtatur verbis in personam directis, quibus ei aliquid mandat vel vetet. vt rectè Couarr. supra. §. 2. n. 14. ergo hac ex parte nihil obstat iuramenti vinculo. Secus tamè si ob commodum publicum. tunc enim obligat sub peccato pro grauitate materiae, vt vult Couarr. Deinde etsi ipsi aliquo modo contractus esset prohibitus sub peccato, non tamen ideò teneretur illum semel factum rescindere. hoc enim ei non est præceptum. ergo etiamsi non possit suo iuramento obligari ad alienandum; poterit tamè obligari vt alienationi iam factæ non contraueniat. Idem dicendum, quotiescumq; præceptum legis dirigitur ad personam, ita vt ei aliquam obligationem imponere intendat. iuramentum enim non potest contra legis publicæ obligationem, quamuis ea peccatum non contineat, vinculum iniicere. quia omnis lex iusta ad bonum publicum pertinet. Hoc modo sustineri ex parte potest doctrina Bartoli in d. L. Is cui bonis, num. 7. & in L. Si quis pro eo 56. n. 9. 7. de fideiussoribus.

Ex his patet, iuramentum semper esse seruandum & egere relaxatione, nisi vel iure sit irritum, vel desit tacita conditio, vel sit de re illicita, vel sit contra aliquam legem, aut alia aliqua ratione sit contra commodum publicum.

55 Restat alterum, quod nobis erat explicandum, nimirum, quando iuramentum confirmet contractum, quando non. Bartol. in d. L. Si quis pro eo. 7. de fideiuss. & mandator. assignat decem regulas, quæ ferè ad duas reduci possunt.

Prior est, Quando actus aliquis principaliter prohibetur Iure ciuili ob priuatam vtilitatem alterius contrahentium, confirmatur iuramento, nili vis aut dolus interuenierit.

Altera est, Quando actus prohibetur principaliter ob fauorem publicum, non confirmatur iuramento; imò iuramentum est inualidum, ita vt non egeat relaxatione.

Prior regula est recepta ab omnibus, eiusque complura adferam exempla infra num. 56. Ratio est, quia quisque potest renuntiare quod in suum fauorem est introductum; iuramentum autem accedens sequitur actum consideratum secundum suam primordiale naturam, vt supra num. 26. dictum est. quare cum actus secundum naturam suam seposito Iure ciuili sit validus, confirmabitur iuramento.

Altera regula etiam à plerisque comprobatur, & ratio eius petitur ex cap. Si diligenti. 12. de foro competenti. & L. Ius publicum. 38. 7. de pactis. quibus locis dicitur, non posse ius publicum pactis priuatorum tolli. Sed discrepantia est inter DD. in assignandis exemplis; satis enim obscurum est, quando aliquid sit prohibitum primariò ob bonum publicum, quando ob priuatum. Vnde multa exempla quæ à Bartolo adferuntur, ab alijs refutantur. vt patet apud Couarr. in cap. Quatuor pactum. p. 2. §. 2. & 3. Adferam tamen aliqua in quibus minus est dubitationis.

Primum sit, iuramentum Clerici, quo renuntians foro suo promittit se compariturum coram Iudice sæculari. cap. Si diligenti. supra. Sed hoc iuramentum potius est inualidum, quia de re illicita, vt qua redundet in ignominiam ordinis Ecclesiastici, vt supra dictum est.

Secundum, iuramentum metu extortum appositum matrimonio metu contracto, vel sponsalibus similiter metu contractis. Talia enim sponsalia & matrimonia esse prohibita ob fauorem publicum, eò quòd odia, lites, pugnae, quibus Respubl. perturbatur, ex huiusmodi sequerentur, ac proinde iuramentum accedens esse inualidum. Sed hæc iuramenta alia ratione possunt censerì inualida. Iuramentum enim appositum tali matrimonio, vel ita intelligitur, vt velis inhaerere illi matrimonio absque nouo consensu; & sic est omnino illicitum, ac proinde inualidum: quia cum matrimoniù illud fuerit nullum propter metum, opus est nouo consensu; iuramentum enim non supplet defectum consensus, qui ex natura rei est necessarius. deinde hoc iuramentum habet ex natura rei tacitã conditionem, nempe si liber adfuit consensus: qui cum non adfuerit, cessat obligatio iuramenti defectu conditionis. Vel intelligitur, vt velis inhaerere adhibito consensu nouo requisito, & sic est promissio sponsalium. Est tamen irritum tale iuramentum, si enim obligaret, teneris contrahere matrimonium inutile. nam matrimonium metu contractum est irritum. istud autem metu contrahetur; nam iuramentum est metu mortis iniuste extortum, cuius iuramenti violandi metu cogeris contrahere. Vnde metus mortis erit causa contractus. quod enim est causa causa, est causa causati. atqui is qui exigit hoc iuramentum, non intendit matrimonium inualidum, sed validum. ergo hic deest tacita conditio, nempe hæc, si matrimonium metu contractum sit validum. Quòd autem tale iuramentum sit irritum, colligitur ex

§ 2 cap.

Regula 2.

Exempla
vbi iuramentum
irritum.
Renuntia-
tio fori.

Matrimo-
nium metu
contractum.

cap. Ex litteris. 11. de desponsat. impub. vbi sponsalia metu contracta & iurata à puella duodenni iudicantur irrita. & docet Caiet. v. Periurium. c. 3. Arragon. 2. 2. q. 89. art. 7. Sancius l. 4. de Matrim. disp. 21. n. 3. & alij multi.

Aduerte tamen, contrariam sententiam, scilicet, hoc iuramentum esse validum & requirere absolutionem, esse valde probabilem, eamque tenet Siluester v. Sponsalia, nu. 6. in fine, & aliqui alij. quia res est licita quæ promittitur. sed quod diximus, est verius.

Votum,
professio.

Tertium est iuramentum, quo quis cogitur confirmare votum aut professionem metu extortam. id enim inuolidum est, eò quod tale votum sit prohibitum ob fauorem publicum. ita Sancius supra. Sed dici potest, hoc iuramentum esse irritum ob defectum tacite conditionis, nimirum si adfuit liber consensus. Hunc enim ex natura rei requirit professio. quare cum hic defuerit, cessat obligatio iuramenti defectu conditionis.

Quartum, iuramentum quo Clericus confirmat donationem factam concubinæ. id enim est inuolidum, quia hæc donatio prohibita est fauore publicæ utilitatis & honestatis. ita Couarru. in cap. Quamuis pactum. p. 2. §. 1. n. 12. adductis multis Doctoribus.

Idem dicendum de iuramento militis, quo confirmat donationem à se factam meretrici; ob eandem causam. & colligit Doctores ex L. Miles 41. §. Mulier. 7. de testament. militis. Verius tamen puto, tale iuramentum donationi iam factæ appositum, egere relaxatione. Secus, si appositum promissioni donandi, vt colligitur ex dictis n. 54. in fine.

Vide alia quædam exempla magis dubia apud Couar. loco citato, & §. 3. Nam vt supra dictum est, non potest probari, talia iuramenta non egere absolutione, nisi opus sit illicitum, vel contra legem, vel contra bonum publicum, &c.

Vt autem melius intelligatur, quando iuramentum confirmet contractum, quando non; assignari possunt duæ ista regulæ.

56
Alia regula.
1. Regula.

Prima sit, Quando actus iure naturæ est irritus, vel irritari potest, non confirmatur iuramentum: quamuis iuramentum regulariter sit seruandum, si id quod promittitur, non est illicitum. Prior pars est communis Doctorum. Omnes enim farentur, teste Couarruina; contractum iure naturæ irritum non confirmari iuramento; vt quando vi vel dolo extortus est. tunc enim ratione iniuriæ tenetur extortor ad restitutionem. vnde nullum solidum ius acquirit; & qui iurauit, ratione iniuriæ potest petere iuramenti relaxationem. Altera pars euidenter patet ex duabus regulis initio positis, ex iure Canonico.

Dixi regulariter, quia si dolo extortum sit, aut contra legem, non est seruandum, nec eget vlla relaxatione, vt supra dictum est.

2. Regula.

Secunda regula sit, Quando actus talis est, vt ipse vel promissio illius ratificandi, vel non reuocandi, inducat obligationem naturalem, confirmatur iuramento; etiam si aliàs iure ciuili sit irritus, vel in irritum reuocabilis, modo vis vel fraus non intercesserit: si verò nec ipse, nec promissio illa inducat obligationem vllam, ne naturalem quidem, vel si vis aut fraus interuenerit, non confirmatur iuramento; est tamen hoc iuramentum seruandum, nisi relaxetur. Hæc regu-

la constat duabus partibus; quæ vt intelligantur,

Notandum est, Dupliciter posse iuramentum addi contractui. Primò, Si iures te promittere, donare, vendere, &c. & hoc modo non confirmatur contractum, nec vllum ei robur tribuit; quia non est iuramentum promissorium, sed assertorium tantum eius quod fit. vnde non minùs potest contractus reuocari, quam si tale iuramentum additum non esset. Secundò, Si iures te semper contractum ratum habiturum, nec vquam reuocaturum. & hoc modo intelligi debet iuramentum, vt confirmet contractum. Ratio prioris partis est, Si enim ipse contractus inducit obligationem naturalem; manifestum est confirmari iuramento: quia iuramentum aufert omnia remedia Iuris & facti, quibus illa obligatio poterat elidi; & sic manet omnino firma & irrevocabilis. Hoc modo confirmantur omnia pacta nuda, & omnia alia, quibus Ius neque alittit neque resistit; de quibus supra hoc eodem cap. num. 14. 17. 21. & 25. Denique omnes illi contractus, qui iure ciuili non sunt omnino irriti, sed datur solum potestas elidendi actionem & ius alterius. Si autem contractus sit omnino irritus, promissio tamen non reuocandi, potest inducere obligationem naturalem, cum hæc iure non sit irrita. vnde si huic promissioni accedat iuramentum, confirmat illam: & consequenter contractus ille reuocari nequit sine iniuria. nam promissio non reuocandi, ius tribuit alteri vt contractus non reuocetur: quod ius fit omnino firmum iuramento. Aliam rationem attuli supra n. 26. sed hæc est clarior.

Exempla, vbi contractus inducit obligationem naturalem, sunt; Primò, Contractus minoris, præsertim de re mobili, sine auctoritate curatoris, de quo infra nu. 65. Secundò, Donatio inter patrem & filium nondum emancipatum; inter maritum & vxorem; de quibus cap. 18. num. 88. & 90. Tertio, Promissio soluendi & non repetendi, quod creditò vel ludo vitio ludens amiserit. De quo infra cap. 26. nu. 26. & 27. Quarto, Fideiussio mulieris facta etiam in instrumento publico. infra c. 28. numero 17.

Vbi non inducit obligationem naturalem; Primò, Contractus minoris, quo alienat rem immobilem vel mobilem, quæ seruando seruari poterat, absque auctoritate Iudicis. hunc enim irritum esse, nec naturaliter obligare, colligitur ex L. 7. 11. & 15. C. de prædijs minorum: iuramento tamen confirmari, patet L. 1. C. Si aduersus venditionem. nam promissio non reuocandi obligat naturaliter. Secundò, fideiussio mulieris sine Iuris solemnitate. de quo infra c. 28. nu. 17. His adde exempla sequentia, siue contractus sit irritus siue non: nam ea res valde est perplexa apud Iuriconsultos; & probabile est, quando contrahentes sunt habiles, & adest utrimque plenus consensus, contractum inducere obligationem naturalem, etiam si solemnitas Iuris non seruetur; de quo infra cap. 19. n. 33. Itaque Tertium sit, Renuntiatio futura successionis in paternâ hereditate, cap. 2. de pactis, in 6. de qua vide multa apud Couar. de pactis, p. 3. §. 3. & 4. Quarto, Alienatio fundi dotalis, aut rei donatæ propter nuptias, facta absque Iudicis auctoritate. cap. Cum coniugat, de iureiur. Quintò, Promissio instituendi hunc heredem. Sextò, Promissio non reuocandi testamenti.

Dupliciter
iuramen-
tum potest
addi con-
tractui.

Probatum
Et explicatur
prior
pars regu-
la.

Pacta in-
ducentia
obligatio-
nem natu-
ralem.

Exempla
in variis
contractibus.
Contractus
minoris.
Donatio
inter con-
iuges.
Promissio
in ludo.
Fideiussio
mulieris.

Contractus
minoris de
re immo-
bili.

Renuntia-
tio succes-
sionis.

Alienatio
fundis do-
talis.

Promissio non nisi ad iudicium testamenti, etc.

Donatio omnium bonorum.

Promissio pœnæ in sponsalibus.

Si habens ius repetendi, iuravit solvere.

Posterior pars regulæ.

Contractus pupilli.

mentum. Septimò, Promissio solvendi 100. in pœnam, si testamentum mutetur. De quibus tribus promissionibus infra cap. 19. n. 95. Octavò, Donatio facta absque insinuatione ultra 500. solidos. Nonò, Donatio omnium bonorum, presentium & futurorum, de quibus cap. 18. num. 96. Decimò, Promissio pœnæ sponsalibus adiecta, solvenda ab eo qui reuierit, etsi enim hæc promissio fortassis sit prohibita; (vt videtur colligi posse ex cap. Gemina, de sponsalibus. vbi dicitur huiusmodi pœnæ merito improbanda) tamen solutio seu impletio promissionis, prohibita non est, sicut nec receptio rei quæ soluitur. imò videtur inducere obligationem naturalem. nam is cui hæc multa soluta fuerit, non tenetur ad restitutionem ante sententiam Iudicis; vt post alios docet Sanchez lib. 1. de Matrimonio, disp. 32. num. 21. quod signum est; aliquid ius per talem promissionem acquiri: ergo accedente iuramento confirmatur.

Aduerte tamen, si solum iuravit solvere, non intendens sibi adimere ius repetendi, quod ei per leges concessum est, tenebitur quidem solvere; poterit tamen postea vti iure suo in repetendo: imò si habet animum repetendi, poterit petere dispensationem ne teneatur solvere, quia hoc casu solutio est parui momenti; ac proinde non solvere, non censetur esse in præiudicium tertij, vt supra num. 51. dictum est.

Contraria tamen sententia, hanc promissionem pœnæ non confirmari iuramento, imò hoc iuramentum esse irritum, est probabilis; quia plurimorum Doctorum, quos refert & sequitur Sanchez lib. 1. de Matrimonio, disput. 32. num. 21. Ratio tamen quæ id probant, non videtur solida. putant enim non solum promissionem esse peccatum; (quod tamen certum non est) sed etiam solutionem: eò quòd promissor dum soluit, videatur promissionem suam approbare. Sed hoc necessarium non est. promissor enim soluendo non magis approbat promissionem, quam promissarius solutum acceptando. hic tamen acceptando & retinendo non peccat, vt ipsi fatentur. Deinde si per solutionem approbatur promissio, nunquam potest quis teneri ex promissione prohibita; quod constat esse falsum. Dixi, modo vis aut fraus non intercesserit: quia tunc non confirmatur iuramentum, siue dicatur obligatio naturalis orta ex contractu tali, siue non, vt patet ex dictis num. 51. & 56.

Ex dictis patet posterior pars regulæ assignatæ. Quando enim actui nulla prorsus subest obligatio, non habet locum confirmatio illius: non enim confirmatur, nisi quod aliquam vim habet, etsi ea debilis sit & infirma. Deinde vbi nulla est obligatio, ibi nullum est ius in altera parte: atqui vbi nullum est ius, nulla fit iniuria, etsi actus rescindatur. itaque laxari potest vinculum iuramenti; (quia per hoc nulla iniuria irrogatur tertio) & tunc actus rescindi. Ante tamen illius relaxationem omnino seruandum est, propter honorem diuinum; quia absque salutis dispendio seruati potest.

Exempla sunt, Primò, Contractus pupilli, etiam si pubertati sit proximus: vt cum habet decem annos cum dimidio, si sit mas; vel nouem cum medio, si femina. hic enim contractus, quamuis sit de bonis castrensibus vel quasi castrensibus, iure est irritus, iuxta multorum senti-

tentiam, quam sequitur Couarruias de matrimonio p. 1. c. 5. §. 1. num. 4. & Molina disp. 130. & 161. & multi alij; estque valde probabilis, ob multa iura, quibus significatur, pupillum non contrahere obligationem. Vide §. Nunc admonendi, Instit. Quib. alien. licet. Promissio quoque non reuocandi talem contractum, irrita est ob eandem causam: vnde per eam nulla inducitur obligatio, quæ accedente iuramento possit confirmari. itaque poterit tale iuramentum relaxari vel irritari, quia id non cedit iniuriam tertij. Couarruias loco citato docet, posse iuramentum illud relaxari ob facilitatem illius ætatis, quia præsumitur deceptus.

Aduerte tamen, contrariam sententiam (pupillum contrahere obligationem naturalem, & consequenter eius contractum iuramento confirmari) esse probabiliorum, vt eruditè ostendit Sanchez lib. 6. de Matrimonio, disp. 38. quæst. 2. de quo plura infra dubit. 8.

Secundò, Contractus prodigi, cui datus est curator. Hic enim non potest promittendo obligari, & prodigi. ideo nec fideiussor intervenire potest pro eo; vt expressè dicitur L. Is cui bonis. 6. §. de verborum obligat. Iuramentum tamen est seruandum, nisi relaxetur, vt supra probabilius esse diximus.

Tertiò, Omnis promissio, quæ prorsus est irrita, ita vt nullam obligationem pariat, vt est omnis promissio de re prohibita, aut quæ non est in potestate promittentis. quare cum de multis promissionibus sit quæstio, vtrum inducant obligationem naturalem; vt de promissione instituendi hunc heredem, non reuocandi testamentum, soluendi certam summam, si testamentum mutatum fuerit, & similes; probabiliter teneri poterit, licitum esse petere dispensationem iuramenti, quod tali promissioni apponitur. Idem dicendum de promissione metu vel fraude extorta.

Petes Primò, Vtrum actus, qui fit contra iuramentum antea præstitum, sit validus, maxime si iuramento muniatur. Siue, Vtrum iuramentum confirmet contractum, vel actum contra prius iuramentum? De hac re agit Couarruias in cap. Quamuis pactum. p. 2. §. 2.

Respondeo, & Dico Primò, Si actus ille, qui fit contra iuramentum, talis sit, vt per se sine iuramento factus, sit validus; manet validus, etiam si in eo committatur periurium. Ita Couarruias supra n. 5. & alij Doctores passim. Ratio est, quia iuramentum prius, contra quod agitur, solum facit vt non possit contra fieri absque periurio; non autem transfert dominium, aut reddit inhabilem ad actum contrarium per se validum, qui suum robur à iuramento non debet accipere. Patet exemplis. Qui sponsalia contraxit cum aliqua, eaque iuramento confirmauit, validè postea contrahit matrimonium cum alia. c. Sicut. 23. de sponsalibus. Qui aliquid cum iuramento vendidit Caio absque traditione; si postea vendat & tradat Titio, hic actus est validus, vt colligitur L. Traditionibus. 20. C. de pactis. & L. Quoties. 15. §. de rei vindicatione. Qui iuravit non reuocare testamentum, non reuocare procuratorem, validè postea reuocat. Qui iuravit tibi conferre beneficium, validè alteri confert. Si Canonici iurauerunt, edito statuto, se non aucturos numerum Canoniorum; si postea auxerint, valet. Nec contrarium dicitur cap. Dilecto. 25. de præbendis, quia solum

Couarruias

Promissio irrita.

57 Actus contra prius iuramentum.

solum dicitur eos id non posse facere, nempe licet, quia contra iuramentum: non autem esse irritum si faciunt; vt notat Panormitanus ibidem. non enim hoc iuramento se priuarunt iure augendi.

58
Actus iure
inualidus
non confir-
matur iu-
ramento
contra prius
iuramen-
tum.

Dico Secundo, Si actus ille, qui contra prius iuramentum fit, per se absque iuramento fit inualidus, non potest confirmari iuramento contra prius iuramentum. Couarr. supra, & alij quos ibi citat. Ratio est; quia iuramentum, in quo est periurium, non potest firmare contractum per se inualidum. Item iuramentum posterius non potest obligare contra iuramentum prius. Exemplum: Si mulier iurauit se non alienaturam res dotales, aut donatas propter nuptias, & postea alienet, non valet alienatio, etiam si eam iuramento confirmet, vt docet Glossa in cap. Licet. 2. de iureiur. in 6. quia per se iure est irrita, nisi fiat auctoritate Iudicis. vt patet L. Iulianus. 5. de fundo dotali. & Authent. Sine a me. C. ad S. C. Velleianum: & periurium non potest confirmari. Si maritus iurauit se non donaturum vxori, & postea donet, addito iuramento de non reuocando, non confirmatur donatio; quia donatio per se inualida; non potest robur accipere a periurio.

59 Dices, In iuramento non reuocandi illam donationem, non est periurium; quia ante non iurauit se donationem (si contingeret eam facere) reuocaturum.

Resp. Non iurauit id expresse; censetur tamen id tacite iurasse, dum iurauit non alienare. ex vi enim huius iuramenti, tenetur reuocare alienationem, si potest. vnde si postea iuret se eam non reuocaturum, cum tamen potestatem habeat reuocandi, facit contra prius iuramentum; & ita committit periurium, non solum donando contra prius iuramentum, sed etiam iurando non reuocare. Secus quando contractus, qui fit contra prius iuramentum, per se est validus, nec potest reuocari. tunc enim etsi contrahendo fiat periurium; non tamen iurando non reuocare. Denique quando actus contrarij sunt eiusdem rationis, si prior est validus, secundus huic contrarius est inualidus, etiam si iuramento muniatur: vt si promittam tibi rem, quam antea alteri promisi, vel Deo voui. Sic sponsalia iurata cum secunda, non obligant contra prima simplicia. Ratio est, quia promissio posterior non potest mandari executioni sine peccato; fieret enim cum iniuria eius cui prior facta est. vnde etiam est inualida per se, etsi non sit contra vllum iuramentum. Idem dicendum de venditione secunda, facta contra primam; nisi in secunda facta sit traditio. tunc enim transfertur dominium. idem de donatione, vt constat ex dictis supra capite 3. dubit. 3.

Contractus
eiusdem
rationis.

DUBITATIO VIII.

Quam possunt contrahere.

Respondeo, Generatim omnes, qui habent administrationem bonorum, posse contrahere, quatenus illa administratio se extendit: nam administratio magna ex parte in contractibus consistit. qui vero carent administratione, non possunt, nisi ex consensu eorum quibus subsunt. Sed praecipua difficultas est de pupillo & minore.

Dico Primum, Minor, & pupillus pubertati proximus, possunt sine auctoritate curatoris, vel tutoris valide contrahere in suum commodum, non tamen in suum incommodum: non enim possunt sine auctoritate eorum quibus subsunt, alius valide & efficaciter obligari, quamuis possint alios sibi obligare. est communis sententia Doctorum, & habetur expresse Institut. de auctor. tutor. initio; vbi post pauca dicitur: *Placuit, meliorem quidem suam conditionem (pupillum) facere posse, etiam sine tutoris auctoritate: deteriorem vero non aliter, quam cum tutoris auctoritate: Vnde in his causis, ex quibus obligationes mutuae nascuntur, vt in emptio- nibus, venditionibus, locationibus, conductionibus, mandatis, depositis, si auctoritas tutoris non interueniat; ipsi quidem, qui cum his contrahunt, obligantur, at in vicem pupilli non obligantur.* Idem habetur Institut. de inuol. stipulat. §. Pupillus. vbi etiam additur, hoc intelligendum de pupillo pubertati proximo, id est, qui habet aetatis decem annos cum medio, si mas est; vel nouem cum medio, si femina. ante hoc tempus dicitur *infans*, vel *infantia proximus*; nec praesumitur iure satis habere iudicij ad contrahendum. *Infantia* durat vsque ad annum aetatis septimum completum. *Pubertas* vero incipit masculis in termino quarteidemi, feminis duodecimi. Vnde intra hos terminos constituti, quando sunt propinquiores termino in quo incipit pubertas, quam in quo definit infantia, dicuntur proximi pubertati; & praesumuntur iure habere sufficiens iudicium ad alterum sibi per contractum obligandum. ita docet Glossa in d. §. Pupillus, v. *Infantia proximus*. inchoata pubertate, definit aetas pupillaris. & incipiunt vocari *puberes* & *minores* vsque ad annum vigesimum quintum expletum: post quod tempus vocantur *maiores*.

60
Minor &
pupillus.

Pubertati
proximus
quis dica-
tur.

Infantia.
Pubertatis.

Idem intelligendum de contractu pupilli vel minoris cum maiore. Si enim minor cum minore, vel habente priuilegium minoris, contrahat, non illum sibi obstringit; quia eodem priuilegio vituit. Secus de maiore. Vnde dici solet, contractum maioris cum minore claudicare; quia *solum ex altero latere est obligatio*, vt Iureconsultus ait L. Iulianus 13. §. Si quis a pupillo, de actionib. empti. Porro statuerunt hoc Iura in fauorem illius aetatis, vt *minoribus aetas in damnis subueniret, & in prosperis gestis non obesset*, vt habetur L. Non eo minus. 14. C. de procurat.

Petes, Vtrum nullo modo, & in nullo contractu obligentur.

Respondeo & Dico Secundo, In contractu, quo alienant vel oppignerant propria auctoritate rem aliquam immobilem vel mobilem pretiosam, quae seruando seruari queat, nullo modo obligantur: in aliis vero probabilis est obligari ex contractu naturaliter, non tamen ciuilitate; possunt tamen hanc obligationem beneficio restitutionis in integrum elidere, & ita non obligantur valide seu efficaciter.

61

Prior pars est ferè communis sententia Doctorum; nam ad alienationem rei immobilis, vel mobilis pretiosae pupilli vel minoris, requiritur non solum auctoritas tutoris vel curatoris, sed etiam decretum Iudicis; alioquin est irrita, vt patet ex multis Iuribus, de rebus eorum, qui sub tutela vel cura sunt, sine decreto non alienandis vel supponendis. & L. 7. 11. 15. C. de praedijs minorum. Itaque si tale aliquid alienauit sua auctoritate,

In quibus
contracti-
bus non
obligetur
naturaliter.

Requiritur
decretum.